

Asia C-904/19**Ennakkoratkaisupyyntöstä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukaisesti laadittu tiivistelmä****Jättämispäivä:**

10.12.2019

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Varsovan Warszawa-Wolan kaupunginosan piirioikeus, Puola)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

25.11.2019

Kantaja:

E. Sp. z o.o.

Vastaaja:

K.S.

Pääasian kohde

- 1 Pääasian kohde on kulutusluoton takaisinmaksu. Kantaja vaati, että vastaaja velvoitetaan maksamaan 835,05 Puolan złoty (PLN) lakisääteisine viivästyskorkeineen kanteen nostamispäivästä lukien maksamispäivään saakka.

Ennakkoratkaisupyyntöjen kohde ja oikeudellinen perusta

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää lähtökohtaisesti seuraavat kysymykset:

- ensinnäkin onko sallittua antaa yksipuolinen tuomio kulutusluoton takaisinmaksua koskevassa asiassa pitäen todenmukaisina kantajan tosiseikkoja koskevia väitteitä tilanteessa, jossa kanteeseen ei ole liitetty luottosopimusta ja vastaaja on täysin passiivinen;
- toiseksi onko sallittua antaa yksipuolinen tuomio kulutusluoton takaisinmaksua koskevassa asiassa pitäen todenmukaisina kantajan tosiseikkoja

koskevia väitteitä tutkimatta esitettyä sopimusta, jos vastaaja on täysin passiivinen?

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY – – 7 artiklan 1 kohtaa ja sen johdanto-osan 20. ja 24. perustelukappaletta, joiden mukaan] sopimukset on laadittava selvin ja ymmärrettävin ilmaisin; kuluttajalle on tosiasiallisesti annettava tilaisuus tutkia kaikki ehdot, ja epäselvässä tapauksessa on kuluttajalle suotuisimman tulkinnan oltava etusijalla [ja] jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi, luettuna yhdessä kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY – – 10 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä johdanto-osan 31 perustelukappaleen kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin säännökselle ymmärrettynä niin, että siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin säännöksen mukaan yksipuolinen tuomio – – kulutusluoton takaisinmaksua – – koskevassa asiassa voidaan antaa myös silloin, kun kantaja ei ole esittänyt – – kulutusluottosopimusta – –, eikä näin ollen ole tutkittu sitä, sisältyykö kyseiseen sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja, eikä ole tarkistettu, sisälsikö sopimus kaikki laissa vaaditut seikat, ja samalla edellytetään, että annettaessa yksipuolinen tuomio nojataan ainoastaan kantajan tosiseikkoja koskeviin väitteisiin tarkastelematta näyttöä tässä säännöksessä tarkoitettujen ”perusteltujen epäilysten” valossa? Vai onko unionin tuomioistuimen 1.10.2015 antaman tuomion ERSTE Bank Hungary v. Attila Sugár (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 kohta), 10.9.2014 antaman tuomion Kušionova v. SMART Capital (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 kohta) ja 6.10.2009 antaman tuomion Asturcom Telecomunicaciones v. Cristina Rodríguez Nogueira (C-40/08, EU:C:2009:615, 47 kohta) perusteella sallittu sellainen siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin tulkinta, että yksipuolinen tuomio voidaan antaa sellaisessa [kulutusluoton takaisinmaksua] koskevassa asiassa – –, jossa kantaja ei ole liittännyt kanteeseen sopimusta, ja näin ollen tutkimatta sitä, sisältyykö kyseiseen sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja, ja tarkistamatta, sisälsikö sopimus kaikki laissa vaaditut seikat, nojautuen ainoastaan kantajan tosiseikoista esittämiin väitteisiin?
2. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY – – 7 artiklan 1 kohtaa ja sen johdanto-osan [20. ja 24. perustelukappaletta, joiden mukaan]

sopimukset on laadittava selvin ja ymmärrettävin ilmaisin; kuluttajalle on tosiasiallisesti annettava tilaisuus tutkia kaikki ehdot, ja epäselvässä tapauksessa on kuluttajalle suotuisimman tulkinnan oltava etusijalla [ja] jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi, luettuna yhdessä kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY – – 10 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä johdanto-osan 31 perustelukappaleen kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin säännökselle ymmärrettynä niin, että siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin säännöksen mukaan yksipuolinen tuomio – – kulutusluoton takaisinmaksua – – koskevassa asiassa voidaan antaa myös silloin, kun kantaja ei ole esittänyt – – kulutusluottosopimusta – –, eikä näin ollen ole tutkittu, sisältyykö kyseiseen sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja, eikä ole tarkistettu, sisälsikö sopimus kaikki laissa vaaditut seikat ja samalla edellytetään, että annettaessa yksipuolinen tuomio nojataan ainoastaan kantajan tosiseikkoja koskeviin väitteisiin tarkastelematta näyttöä tässä säännöksessä tarkoitettujen ”perusteltujen epäilysten” valossa? Vai onko unionin tuomioistuimen 1.10.2015 antaman tuomion ERSTE Bank Hungary v. Attila Sugár (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 kohta), 10.9.2014 antaman tuomion Kušionova v. SMART Capital (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 kohta) ja 6.10.2009 antaman tuomion Asturcom Telecomunicaciones v. Cristina Rodríguez Nogueira (C-40/08, EU:C:2009:615, 47 kohta) perusteella sallittu sellainen siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin tulkinta, että yksipuolinen tuomio voidaan antaa [kulutusluoton takaisinmaksua] koskevassa asiassa – – tutkimatta sitä, sisältyykö kantajan esittämään ja kanteeseen liittämään sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja, sekä tarkistamatta, sisälsikö sopimus kaikki laissa vaaditut seikat, nojautuen ainoastaan kantajan tosiseikoista esittämiin väitteisiin?

Viitatu unionin oikeuden säännökset

1. Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY: johdanto-osan 20. ja 24. perustelukappale sekä 7 artiklan 1 kohta.
2. Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY: johdanto-osan 31 perustelukappale ja 10 artiklan 1 ja 2 kohta.

Viitattut kansallisen oikeuden säännökset

1. 17.11.1964 annettu siviiliprosessilaki (kodeks postępowania cywilnego; jäljempänä siviiliprosessilaki): 139 §:n 1 momentti, 333 §:n 1 momentin pkt 3, 339 §:n 1 ja 2 momentti, 343 §, 344 §:n 1–3 momentti, 346 §:n 1 momentti, 346 §:n 1¹ momentti, 346 §:n 2 momentti ja 348 §.

Siviiliprosessilain 339 §:n 1 mom: ”Tuomioistuin antaa yksipuolisen tuomion, jos vastaaja ei saavu suulliseen käsittelyyn tai jos hän läsnäolosta huolimatta ei osallistu käsittelyyn.”

Siviiliprosessilain 339 §:n 2 mom: ”Tässä tapauksessa pidetään todenmukaisina kantajan tosiseikkoja koskevia väitteitä, jotka on esitetty kannekirjelmässä taikka vastaajalle ennen istuntoa tiedoksi annetuissa oikeudenkäyntiasiakirjoissa, elleivät ne herätä perusteltuja epäilyksiä tai ellei niiden tarkoituksena katsota olevan lain kiertäminen.”

2. Oikeudenkäyntikuluista siviiliasioissa 28.7.2005 annettu laki (ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych): 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 13 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 28 §.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 2 Kanteessa esitetty vaatimus perustuu kulutusluottosopimukseen, joka on tehty 10.6.2015 400 PLN:n määrälle 30 päivän ajaksi.
- 3 Sopimuksen mukaan luotonantajalla oli oikeus velvoittaa luotonottaja korvaamaan maksumuistutusten ja ”rangaistusmaksun” kulut sen varalta, että luottoa ja hallinnollisia kuluja ei makseta takaisin 10.7.2015 mennessä. Kehotus maksaa ”rangaistusmaksu” lähetettiin vastaajalle viestinä hänen antamaansa sähköpostiosoitteeseen ja kirjallisena 10.8.2015. Luotonantaja lähetti vastaajalle kolme maksumuistutusta ja asiakirjan, jonka nimi on ”rangaistusmaksu”, mikä sopimuksen mukaan merkitsi, että vastaaja velvoitettiin korvaamaan lisäkulut, joiden määrä on 200 PLN.
- 4 Luotonantajalla vastaajalta olevan saatavan myynnistä tehtiin 3.8.2017 sopimus, jonka nojalla kantaja hankki vastaajalle esitetyn saatavaa koskevan vaatimuksen. Vastaajalle ilmoitettiin velkojan muuttumisesta hänen osoitteeseensa 9.8.2017 lähetetyssä kirjeessä. Tämä ilmoitus, joka sisälsi samalla kehotuksen maksaa saatavat, jäi vastauksetta. Lisäksi kantaja lähetti vastaajalle 18.12.2017 lopullisen maksukehotuksen, joka myös jäi vastauksetta.
- 5 Vastaaja ei ottanut ollenkaan kantaa. Vastaaja ei fyysisesti vastaanottanut hänelle osoitettua lähetystä, joka sisälsi kanteen, 21.9.2018 päivätyn kantajan kirjelmän ja kutsun suulliseen käsittelyyn. Katsottiin, että lähetys on annettu pätevästi tiedoksi,

kun siitä oli ilmoitettu kahteen otteeseen siviiliprosessilain 139 §:n 1 momentin mukaisesti.

Ennakkoratkaisupyynnön perusteet

- 6 Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle on epäselvää, voidaanko siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin säännös, tulkittuna siten kuin huomattavassa osassa Puolan oikeuskirjallisuutta ja oikeuskäytäntöä eli siten, että siinä ei sallita kulutusluottosopimuksen tutkimista, yhteensovittaa edellä mainittujen direktiivin 93/13 ja direktiivin 2008/48 säännösten kanssa.
- 7 Puolan lainsäätäjä katsoo, että yksipuolinen tuomio voidaan antaa ainoastaan vastaajan (joka ei saavu paikalle eikä osallistu käsittelyyn) passiivisuuden seurauksena pelkästään yhden osapuolen eli kantajan, joka on aktiivinen, toteamuksien perusteella tarkastamatta niitä.
- 8 Yksipuolisen menettelyn ja tuomion antamisen taustalla olevasta logiikasta seuraa, että kyseessä on järjestelmä, joka sisältää rakenteellisesti myös maksamismääräysmenettelylle summaariselle menettelylle ominaisia seikkoja. Kyse on etenkin siitä, että yksipuolinen tuomio annetaan ainoastaan yhden osapuolen eli kantajan toteamuksien perusteella, eikä niitä yksipuolisessa menettelyssä lähtökohtaisesti tarkasteta todistelumenettelyssä; maksamismääräysmenettelyssä toteamukset tarkastetaan ainoastaan todisteina olevien tarkasti määrättyjen asiakirjojen perusteella, mutta summaarisessa menettelyssä niiden todenperäisyyttä ei ylipäättäen tarkasteta todisteiden perusteella. Vaikka yksipuolisessa menettelyssä ratkaisun tosiasiallisen perustan yksipuolisuus on kuitenkin seurausta vastaajan passiivisuudesta, maksamismääräysmenettelyssä ja summaarisessa menettelyssä se johtuu lähtökohtaisesti käytetystä olettamasta, että maksamismääräyksen antamiseen saakka molemmat käydään ex parte -menettelynä.
- 9 Yksipuolinen menettely, samoin kuin summaarinen menettely, on sen sijaan – jos laissa tarkoitetut edellytykset täyttyvät – luonteeltaan pakollinen, maksamismääräysmenettely on sen sijaan valinnainen. Yksipuolisen tuomion antamisen edellytyksenä eivät ole osapuolten vaatimukset tältä osin. Jos tässä säännöksessä tarkoitetut perusteet ovat olemassa, on tuomioistuimen annettava viran puolesta tuomio, jonka yksipuolinen luonne perustuu lakiin, eikä tuomioistuimella ole harkintavaltaa.
- 10 Näin ollen, jos vastaaja on passiivinen – sen jälkeen, kun hänelle on annettu tiedoksi kanteen kopio ja mahdollisesti muut oikeudenkäyntiasiakirjat tai kun on katsottu, että kanne ja muut kirjelmät on annettu pätevästi tiedoksi siviiliprosessilain 139 §:n 1 momentin mukaisesti (kun on ilmoitettu kaksi kertaa lähetyksestä eikä vastaanottaja ole vastaanottanut sitä), kansallinen tuomioistuin on velvollinen antamaan yksipuolisen tuomion.

- 11 Yhden Puolan oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä esitetyn siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin tulkintaa koskevan näkemyksen mukaan kansallisen tuomioistuimen on annettava määräys silloinkin, kun kantaja ei ole liittännyt kanteeseen mitään todisteita; tällöin tuomioistuin pitää lähtökohtaisesti todenmukaisina kantajan tosiseikkoja koskevia väitteitä.
- 12 Toisen siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin tulkintaa koskevan näkemyksen mukaan silloinkaan, kun kantaja on liittännyt asiakirjat kanteeseen, eikä passiivinen vastaaja ei ole esittänyt mitään todisteita, kansallinen tuomioistuin ei voi yksipuolista tuomiota antaessaan tukeutua näihin asiakirjoihin, koska se tutkii ainoastaan kantajan väitteet (ei näyttöä), ja lähtökohtaisesti kantajan tosiseikkoja koskevia väitteitä pidetään todenmukaisina.
- 13 Itse siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin säännöksessä säädetään kylläkin poikkeuksista. Kantajan tosiseikkoja koskevia väitteitä, jotka on esitetty kannekirjelmässä taikka vastaajalle ennen istuntoa tiedoksi annetuissa oikeudenkäyntiasiakirjoissa, ei voida pitää todenmukaisina, jos 1) ne herättävät perusteltuja epäilyksiä tai 2) niiden tarkoituksena katsota olevan lain kiertäminen.
- 14 Vaikuttaa kuitenkin siltä, että vallitseva näkemys tämän säännöksen tulkinnasta edellyttää, että mittapuuna arvioitaessa sitä, täyttyvätkö edellä mainitut edellytykset, pidetään kanteen tai muiden vastaajalle ennen istuntoa tiedoksi annettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen sisältöä. Ei ole perusteita, että tuomioistuin vetoaisi tältä osin mahdollisesti todisteisiin, jotka on liitetty kannekirjelmään tai myös muihin vastaajalle ennen istuntoa tiedoksi annettuihin oikeudenkäyntiasiakirjoihin. Kantajan tosiseikkoja koskevat väitteet herättävät perusteltuja epäilyksiä silloin, kun ne ovat keskenään vastakkaisia, ristiriitaisia tai toisensa poissulkevia, tai kun ne ovat lähtökohtaisesti epäuskottavia tai ristiriidassa niiden seikkojen kanssa, jotka ovat yleisesti tunnettuja seikkoja (siviiliprosessilain 228 §:n 1 momentti) tai ovat tuomioistuimen tiedossa viran puolesta (siviiliprosessilain 228 §:n 2 momentti). Tosiseikkoja koskevien väitteiden esittämisen tarkoituksena katsotaan olevan lain kiertäminen silloin, kun tuomion on tarkoitus vaikuttaa tällaiseen lain kiertämiseen esimerkiksi siksi, että elatusapua veloitettaisiin suorittamaan keskimääräistä enemmän, jotta saataisiin etuoikeus pakkotäytäntöönpanossa saatujen määrien jaossa vastaajan omaisuuteen.
- 15 Kansallisen tuomioistuimen mukaan tällainen siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin tulkinta voi olla esteenä edellä mainittujen direktiivien tavoitteiden saavuttamiselle, koska se nimittäin estää tuomioistuinta silloin, kun vastaaja on passiivinen, tarkistamasta, sisältyvätkö kulutusluottosopimukseen kaikki vaaditut seikat ja sisältyykö siihen kohtuuttomia ehtoja, jotka pitäisi todeta kuluttajaa sitomattomiksi.
- 16 Kansallinen tuomioistuin ei löytänyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tuomiota, joka koskisi suoraan jäsenvaltiossa toteutetun yksipuolisen menettelyn johdonmukaisuutta kuluttajadirektiivien kanssa. Unionin tuomioistuin on sen

sijaan lausunut useaan otteeseen maksamismääräysmenettelystä, jolla on tiettyjä yhtäläisyyksiä yksipuoliseen menettelyyn.

- 17 Erityisesti on kyse unionin tuomioistuimen 13.9.2018 antamasta tuomiosta Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białym (C-176/17, EU:C:2018:711) ja julkisasiamiehen kyseisessä asiassa antamasta ratkaisuehdotuksesta sekä siinä mainituista unionin tuomioistuimen 14.6.2012 antamasta tuomiosta Banco Español de Crédito v. Joaquín Calderón Camino (C-618/10, EU:C:2012:349), 18.2.2016 antamasta tuomiosta Finanzmadrid EFC v. Jesús Vicente Albán Zambrano ym. (C-49/14, EU:C:2016:98) ja 21.6.2016 antamasta määräyksestä Aktiv Kapital Portfolio v. Angel Luis Egea Torregrosa (C-122/14, EU:C:2016:486).
- 18 Kansallinen tuomioistuin toi erityisesti esiin 13.9.2018 annetun tuomion Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białym (C-176/17, EU:C:2018:711) 42 ja 44 kohdan, joissa todetaan, että vaikka kansallisen tuomioistuimen on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tutkittava viran puolesta direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja tällä tavalla korjattava kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä vallitsevaa epätasapainoa, näin on sillä edellytyksellä, että tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat. Kuluttajalle kyseisellä direktiivillä myönnettyjen oikeuksien tehokas suojeleminen voidaan nimittäin taata vain sillä edellytyksellä, että kansallinen prosessuaalinen järjestelmä mahdollistaa sen, että maksamismääräysmenettelyvaiheessa tai maksamismääräyksen täytäntöönpanovaiheessa voidaan viran puolesta tarkistaa, sisältyykö kyseiseen sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja.
- 19 Näiden ohjeiden mukaan olisi katsottava, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava myös yksipuolisessa menettelyssä mahdollinen sopimusehtojen kohtuuttomuus.
- 20 Kuten unionin tuomioistuin totesi 13.9.2018 antamansa tuomion Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białym (C-176/17, EU:C:2018:711) 55 kohdassa, kuitenkin kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, vaikuttaako kansallinen menettelysääntö oikeuteen saada tehokasta oikeussuojaa, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, menettelyn kulku ja sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä.
- 21 Tässä asiayhteydessä on huomautettava, että yksipuolinen menettely eroaa olennaisesti maksamismääräysmenettelystä.
- 22 Ensinnäkin maksamismääräysmenettelyssä vastapuoli ei voi esittää näkemystään ennen maksamismääräyksen antamista ja sen tiedoksiantoa, mutta yksipuolisessa menettelyssä hänellä on tällainen mahdollisuus.
- 23 Toiseksi maksamismääräysmenettelyssä vastapuolen on vastustamisperusteiden esittämiseksi maksettava maksu, joka on suuruudeltaan kolme neljännestä hakemuksesta perittävästä maksusta, ja hakija maksaa yhden neljäsosan

hakemuksesta perittävästä maksusta; sen sijaan yksipuolisessa menettelyssä kantaja maksaa koko maksun kanteesta ja vastaaja maksaa yksipuolisen tuomion vastustamisesta puolet kanteesta perittävästä maksusta (ja jos hän ei olisi passiivinen, hän ei maksaisi mitään ennen menettelyn päättymistä).

- 24 Kolmanneksi yksipuolisen tuomion vastustamiselle on asetettu vähemmän tiukat edellytykset kuin maksamismääräyksen vastustamisperusteiden esittämiselle ja toisaalta, jos vastaaja olisi aktiivinen, ei ylipäänsä olisi tarvetta vastustamiseen.
- 25 Neljänneksi maksamismääräysmenettelyssä annettu maksamismääräys on vakuutta koskeva täytäntöönpanoperuste ilman, että täytäntöönpanolauseke on tarpeen (siviiliprosessilain 492 §:n 1 momentti); sen sijaan yksipuolinen tuomio, vaikka viran puolesta on määrätty välittömästä täytäntöönpanosta, edellyttää täytäntöönpanolauseketta, jotta siitä tulisi vakuutta koskeva täytäntöönpanoperuste.
- 26 Lisäksi saattaa olla merkityksellisempää, että unionin tuomioistuin on antamissaan tuomioissa useaan kertaan todennut [1.10.2015 annettu tuomio ERSTE Bank Hungary v. Attila Sugár (C-32/14, EU:C:2015:637, 62 kohta); 10.9.2014 annettu tuomio Kušionova v. SMART Capital (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 kohta) ja 6.10.2009 annettu tuomio Asturcom Telecomunicaciones v. Cristina Rodríguez Nogueira (C-40/08, EU:C:2009:615, 47 kohta)], minkä julkisasiamies on pannut osuvasti merkille asiassa Profi Credit Polska antamassaan ratkaisuehdotuksessa (C-176/17, EU:C:2018:293, 73 kohta), että kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetussa direktiivissä tosin edellytetään elinkeinonharjoittajan ja kuluttajien välisissä riita-asioissa, että niitä käsittelevät kansalliset tuomioistuimet toteuttavat aktiivisia toimenpiteitä, joita voivat toteuttaa sopimuspuolten ulkopuoliset kolmannet. Tehokkuusperiaatteen noudattaminen ei kuitenkaan voi mennä niin pitkälle, että sillä täysin kompensoitaisiin asianomaisen kuluttajan täydellinen passiivisuus.